

УДК 674:658.382.3

Дмитрюк С. П.
старший викладач
кафедри експлуатації машинно-тракторного парку
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХОДІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Життя та здоров'я людини – це найвища соціальна цінність. Свою діяльність ми здійснює на робочому місці, яке має технологічне обладнання, інвентар, робочий інструмент, робочі меблі, необхідні для виконання певного виду робіт, які певним чином впливають на життєдіяльність людини.

Впровадження комплексу соціально-економічних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних і естетичних заходів, сприяють зниженню виробничого травматизму та захворювань, одночасно мають і велике економічне значення, оскільки від умов праці значною мірою залежить ставлення до праці, працездатність та тривалість активної діяльності.

Якщо людина втомлюється, вона працює менш продуктивно, виникають невірні, хибні дії, наслідки яких можуть бути непередбаченими. Покращення умов праці має високий економічний ефект і виникає необхідність здійснення активного процесу впровадження заходів з охорони праці. Певні заходи можуть різною мірою впливати на результат: іноді незначні суми вкладень можуть позитивно вплинути на охорону праці, а інколи величезні капіталовкладення мають незначний результат.

Показники соціальної і соціально-економічної ефективності розраховуються як відношення величин соціальних або соціально-економічних результатів до витрат, необхідних для їх здійснення [1].

Для цього нам необхідно:

- планувати і прогнозувати стан охорони праці на перспективу;
- порівнювати діяльність підприємств у галузі охорони праці, які мають різний характер виробництва;
- використовувати показники як вихідну інформацію для економічного регулювання;
- вибирати пріоритетні напрямки діяльності, які б забезпечували ефективне функціонування системи.

Для оцінки соціальної ефективності заходів з удосконалення умов та охорони праці використовуються такі показники як:

- скорочення кількості робочих місць, що не відповідають вимогам нормативно-правових актів щодо безпеки праці;
- скорочення чисельності працівників, які працюють в умовах, що не відповідають чинним санітарним нормам;
- збільшення кількості машин, механізмів та виробничих приміщень, приведених до вимог та норм охорони праці;

- зменшення коефіцієнта частоти травматизму;
- зменшення коефіцієнту частоти професійних захворювань через несприятливі умови праці;
- зменшення коефіцієнта тяжкості захворювань;
- зменшення кількості випадків виходу на пенсію за інвалідністю внаслідок травматизму чи професійного захворювання;
- скорочення плинності кадрів через несприятливі умови праці [1].

Економічне значення охорони праці визначається ефективністю заходів з покращення умов і підвищення безпеки праці, і є економічним вираженням соціальної значущості охорони праці. Тобто, економічне значення охорони праці оцінюється за результатами, отриманими при зміні соціальних показників шляхом впровадження заходів з покращення умов праці: підвищення продуктивності праці; зниження непродуктивних витрат часу і праці; збільшення фонду робочого часу; зниження витрат, пов'язаних з плинністю кадрів через умови праці, тощо.

Ефективність заходів щодо поліпшення умов і охорони праці оцінюється, в першу чергу, за показниками соціальної ефективності, які передбачають створення умов праці, що відповідають санітарним нормам і вимогам правил безпеки.

Економічна ефективність розраховується для вирішення наступних завдань:

- економічного обґрунтування планових заходів, необхідних для вибору оптимальних варіантів технологічних, ергономічних та організаційних рішень;
- визначення фактичної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці;
- оцінки результатів управління виробництвом на різних рівнях;
- розрахунку необхідних витрат для приведення умов праці на робочих місцях у відповідність до нормативних вимог;
- визначення раціональних розмірів матеріального стимулювання працівників, запровадження заходів з охорони праці [2].

Економічна ефективність здійснюваних заходів залежить від співвідношення покращення умов праці та суми витрат підприємства на охорону праці.

Як результат, зростає період професійної активності працюючих, зростає продуктивність праці, скорочуються видатки, пов'язані з виробничим травматизмом та професійною захворюваністю, скорочуються видатки на пільги та компенсації.

Витрати на заходи щодо поліпшення умов і охорону праці можна поділити на:

- витрати, пов'язані з відшкодування потерпілим втрат внаслідок травм і професійних захворювань;
- витрат на компенсацію за роботу в несприятливих умовах, що не відповідають санітарним нормам (пільги за важкі і шкідливі умови);
- витрати на попередження та профілактику травматизму і професійних захворювань;
- витрати на ліквідацію наслідків аварій та нещасних випадків;
- витрати на штрафи та інші відшкодування.

У розрахунках економічної ефективності потрібно пам'ятати, що з підвищенням середнього рівня кваліфікації працівників і продуктивності їх праці зростає економічний збиток від кожного втраченого робочого дня, так як підвищуються заробітна плата й відповідно середньоденний розмір допомоги з тимчасової непрацездатності за рахунок коштів соціального страхування. Використання

високовартісного медичного обладнання, зростання затрат на харчування хворих, підвищення заробітної плати медичним працівникам – все це збільшує витрати на кожен день лікування й робить необхідним розробку і впровадження заходів з максимальним створенням безпечних й нешкідливих умов праці.

Економічне обґрунтування заходів щодо поліпшення умов і охорони праці здійснюється в такому порядку:

– визначається набір необхідних вихідних даних про зміну стану виробничого середовища на базі досягнутих соціальних результатів і техніко-економічних показників підприємства за базовим і впроваджуваним варіантами;

– визначаються витрати на реалізацію заходу;

– розраховується соціальна і соціально-економічна ефективність;

– розраховується економічний ефект за результатами здійснення заходу.

Вихідні дані для розрахунку показників ефективності і заходів щодо поліпшення умов і охорони праці наведені в різних формах обов'язкового обліку та звітності.

Список літератури

1. Гандзюк М.П. Гандзюк, Є.П. Желібо, М.О. Халімовський Основи охорони праці: Підручник. 5-е вид. К.: Каравела, 2011. 384 с.

2. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.

УДК 631.528 : 635.21 (477)

Завірюха П. Д.

канд. с.-г. наук, професор,
завідуючий кафедрою генетики,
селекції та захисту рослин

Музика І. М.

студент 4-го курсу
факультету агротехнологій і екології

Львівський національний університет природокористування

РЕЗУЛЬТАТИ ЗАЛУЧЕННЯ ГЕНОФОНДУ КАРТОПЛІ ВІТЧИЗНЯНОГО І ЗАРУБІЖНОГО ПОХОДЖЕННЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ НОВИХ СОРТІВ ІЗ ЦІННИМИ ГОСПОДАРСЬКИМИ ОЗНАКАМИ

У вирішенні проблеми забезпечення людства продуктами харчування особливе місце відводиться картоплі, яка нині серед продовольчих сільськогосподарських культур займає четверте місце у світі після кукурудзи, пшениці та рису і надалі залишатиметься культурою майбутнього. Усесторонність використання картоплі свідчить про ту ключову роль, яку вона відіграє і надалі відіграватиме для людської цивілізації як унікальна і незамінна культура. Тому наросування виробництва картоплі залишається актуальним завданням як науковців, так і практиків.

Загальновідомо, що крім технологічних, організаційних і матеріально-технічних аспектів підвищення врожайності картоплі, її селекція залишається одним із найбільш ефективних напрямів інтенсифікації картоплярства як з економічної, так і екологічної точки зору. Створення і впровадження у практику нових сучасних сортів